

КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІК

Заснована 21 квітня 1927 р.

№9-10
(3471-3472)

8 березня
2024 р.

Виходить
двічі на місяць

ГАЗЕТА НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ «КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Дорогі КПІшниці,

вітаємо Вас з Міжнародним днем боротьби за права жінок і міжнародний мир!

Цього дня 1857 року працівниці фабрик і підприємств Нью-Йорка вперше масово постали за свої права. Вони виступили за право голосу, проти важких умов праці й використання праці своїх неповнолітніх дітей.

Тим самим ці жінки проклали шлях до кращого ставлення до себе на всіх рівнях у більшості країн світу. Завдяки їм сучасні жінки мають можливість жити повноцінним життям і сповна розкривати свій талант.

Міжнародний жіночий день є закликом до гендерної рівності у світі, вільному від упереджень, стереотипів і дискримінації.

Це світ, до якого ми усі сьогодні прагнемо і який відвоюємо кров'ю найкращих наших воїнів у варварів, які не знають, що таке людська свобода, рівність і демократія.

На долю нинішніх українок випало важке випробування – захист своєї країни, своїх дітей, родини, досягнення миру. Та в них усе ще є й інші проблеми: розрив у зарплатах чоловіків і жінок, нерівний розподіл домашніх обов'язків і догляду за дитиною, сексизм і гендерна упередженість.

Велика шана нашим жінкам, що попри ці прояви несправедливості та випробування військовою продовжують змінювати свою країну і світ на краще. Українки захищають свою країну зі зброєю в руках, здобувають знання і наукові ступені, репрезентують нашу країну на світовій науковій арені, винаходять, створюють, досягають, волонтерять і донатять. Будують новий світ.

Безмежно поважаємо Вашу працю, Ваше устремління зроби світ мирним, добрим і справедливим. Бажаємо на цьому непростому шляху мати здоров'я, щастя і наснагу на гідне людське життя! Щастя Вам, дорогі жінки!

Михайло Згуровський,
ректор КПІ ім. Ігоря Сікорського

У цьому будинку жив Євген Оskarович Патон

У день 154-ї річниці від дня народження видатного українського вченого Євгена Оskarовича Патона на вході до будинку, де він мешкав, було відкрито меморіальну дошку. Будинок цей стоїть на території КПІ, й родина Патонів прожила в ньому понад 30 років. Отож це вже друга дошка біля входу до нього. Першу – його синів, продовжувачу сімейних традицій та багаторічному очільникові Національної академії наук України Борисові Євгеновичу Патону – було відкрито 2021 року.

"З іменами Євгена Оskarовича і Бориса Євгеновича Патонів пов'язано багато найяскравіших сторінок історії нашого університету, – наголосив на початку церемонії відкриття ректор КПІ академік НАН України Михайло Згуровський. – Євген Оskarович прийшов на роботу в КПІ у 1904 році й у зміст діяльності інституту зробив особливий внесок. Його формула "наука-виробництво-кадри" лягла в підґрунтя інноваційного розвитку університету і є для нас засадничою до сьогоднішнього дня... У цьому будинку 1918 року народився і Борис Євгенович Патон, який саме тут, на території КПІ, провів дитинство і сформувався як особистість... КПІ пишається своїм видатним професором Євгеном Патоном, своїм видатним випускником Борисом Патоном і багатьма-багатьма їхніми справами, які розпочиналися тут, а потім вирушали у світ".

На церемонії відкриття, 5 березня 2024 р.
Зліва направо: Є. Довгий, О. Кузьмін, Л. Лобанов та М. Згуровський

Ректор подякував авторів дошки скульптору Олександрові Кузьміну, який вже увійшов в історію університету завдяки своїм роботам, що тепер прикрашають територію КПІ, й звісно, її меценатові Президенту Малої академії наук України, академіку НАН України Станіславу Довгому.

Серед тих, хто прийшов на відкриття, був і учень Бориса Патона академік НАН України Леонід Лобанов. "Ім'я Євгена Оskarовича Патона золотими літерами вписане в історію вітчизняної і світової науки. І нерозривно поєднано з Київським політехнічним інститутом. Тут він створив і 25 років очолював кафедру мостобудування, згодом – і кафедру електрозварювання. Все його життя було присвячене науковій діяльності та підготовці професійних кадрів у галузях мостобудування та електрозварювання, – нагадав він. – Євген Патон також заснував у Києві Інститут електрозварювання, який нині носить його ім'я, і зі своїми учнями дуже багато зробив для розвитку вітчизняної науки і техніки".

А Станіслав Довгий про цей будинок, і взагалі про КПІ, сказав напрочуд образно:

"Кожна країна має якийсь шматочок землі, де б'є джерело її початку. Для нашої країни такою землею є село Моринці, де народився Тарас Шевченко... Якщо взяти науку, то я б сказав, що оце місце, де зробив перші кроки Борис Євгенович Патон, де його батько Євген Оskarович Патон створив свої школи мостобудування та електрозварювання і де народжувалися його ідеї, і є джерелом вітчизняної науки".

І ось Михайло Згуровський, Станіслав Довгий, Леонід Лобанов і Олександр Кузьмін під оплески учасників урочисто знімають полотно, що до часу прикривало сіру гранітну дошку з барельєфом Євгена Оskarовича Патона. Відтепер усіх, хто завітає до цього історичного будинку, який постав на території університету понад 120 років тому, зустрічатимуть скульптурні портрети його видатних мешканців.

Насамкінець учасники відкриття меморіальної дошки поклали квіти і до пам'ятника Євгенові Оskarовичу Патону на Музейній площі університетського кампусу.
Дмитро Стефанович

Учасники церемонії відкриття біля пам'ятника Євгенові Оskarовичу Патону

Співпраця київських політехніків та американських військових допоможе нашим захисникам

Наприкінці лютого КПІ ім. Ігоря Сікорського відвідала делегація американських військових запасу на чолі з генерал-майором запасу, екс-командувачем Командування підготовки корпусу морської піхоти США Вільямом Малленом. До її складу також входив генеральний директор компанії "Sonata Holding LLC" Ендрю Бейн (США). Супроводжували делегацію капітан І рангу запасу, екс-заступник начальника штабу ВМС України Андрій Риженко та виконавча директорка ГО "Український центр гуманітарного захисту" Анастасія Корунова.

Під час зустрічі

З гостями зустрілися ректор університету Михайло Згуровський, проректор з навчальної роботи Анатолій Мельниченко, директор Інституту передових оборонних технологій Юрій Єхануров, керівниця Всеукраїнської інноваційної екосистеми "Sikorsky Challenge Ukraine" Інна Малоюкова, завідувач кафедри військової підготовки Володимир Дубінін та інші співробітники. Учасники зустрічі обговорили питання підвищення кваліфікації за участі Інституту передових оборонних технологій та військової кафедри КПІ в сфері менеджменту оборонної галузі. Мова йшла про спеціальне навчання та курси перепідготовки для наших

захисників. Набуті знання дадуть змогу українським військовикам впроваджувати нові технології, грамотно ставити свої актуальні запити в написанні технічних завдань і контролювати якість військової продукції. "Ми допоможемо людям думати глобальніше, нестандартно і стати ближчими до інновацій, – каже Вільям Маллен. – Наш підхід – це активне навчання, яке дуже відрізняється від лекційного". І також зазначив, що "КПІ має чудову репутацію і його студенти роблять дуже великий внесок у перемогу України". Отож КПІ й надалі розширюватиме співпрацю з компанією "Sonata Holding LLC" за цими напрямками.

Юрій Єхануров підкреслив, що КПІ стане центром підвищення кваліфікації для викладачів, які працюватимуть з військовими. І згадав про ідею організації українських коледжів з підвищеною військовою підготовкою. Серед іншого, за його словами, було б бажано, щоб викладачі цих коледжів проходили в КПІ донавчання з усього того нового, що вже напрацьовано у військовій сфері в Україні та світі.

Володимир Школьній

Єднаємося заради утвердження миру, безпеки та вільного розвитку

Кафедра ЮНЕСКО "Вища технічна освіта, прикладний системний аналіз та інформатика" КПІ ім. Ігоря Сікорського 29 лютого підписала Меморандум про співпрацю з Громадською організацією "Українська Рада Миру", Національною академією педагогічних наук України, Національним центром "Мала академія наук України" та одинадцятьма кафедрами ЮНЕСКО, що працюють в українських університетах.

Зліва направо: С. Довгий, В. Кремень, М. Згуровський та В. Новохацький

Урочиста церемонія підписання документа відбулася в приміщенні Національної академії педагогічних наук України. Учасники її обговорили напрями співпраці як безпосередньо, так і в режимі онлайн. На жаль, не всі чотирнадцять кафедр ЮНЕСКО мали змогу приєднатися до домовленостей, оскільки дві з них працювали до початку війни в університетах, які залишилися на тимчасово окупованих територіях.

Цей Меморандум, як наголосив під час обговорення напрямів співробітництва голова Української Ради Миру і керівник кафедри ЮНЕСКО КПІ Михайло Згуровський, служить для розширення сере-

додати інституцій, що діють за дуже близькими базовими статутними засадами. "Ми розпочали організувати певні спільні заходи раніше, проводили спільну роботу в різних форматах і досвід цієї взаємодії засвідчив, що доцільно її формалізувати. Це потрібно задля того, щоб таким середовищем активніше просувати базові засади, на яких ґрунтується діяльність наших організацій, та, найголовніше, Українську формулу миру".

Отож серед напрямів співпраці, визначених у Меморандумі, – сприяння з боку його учасників зусиллям в утвердженні справедливого миру і безпеки через заходи, узгоджені з їхньою статутною

діяльністю та програмами, а також через подібні заходи, що здійснюватимуться у взаємодії зі спеціалізованими установами і гуманітарними організаціями системи ООН (у тому числі ЮНЕСКО, ВООЗ, ФАО, ЮНІСЕФ, ВПП); популяризація іміджу України на міжнародній арені в її боротьбі за власний суверенітет, недоторканність кордонів та засадничі принципи демократії; поширення виваженої та об'єктивної інформації щодо агресії російської федерації проти українського народу і української держави з використанням потенціалу громадянського суспільства і вільних, незалежних каналів суспільного діалогу; реалізація спільних перспективних досліджень, проектів і програм на національному, регіональному та глобальному рівнях, спрямованих на активізацію процесів миробудівництва в Україні через розвиток освіти, науки, культури, комунікації та інформації; передача знань і обмін знаннями шляхом пошуку, створення і реалізації можливостей щодо залучення здобувачів вищої освіти до різноманітних форм ознайомлення з досвідом і діяльністю вітчизняних кафедр ЮНЕСКО та Української Ради Миру (зокрема її молодіжного крила); сприяння налагодженню, розширенню і зміцненню партнерських відносин через можливе залучення партнерів до організації та проведення візитів, національних, регіональних і міжнародних семінарів, круглих столів, конференцій, симпозіумів, ділових/рольових ігор, виставкових заходів і ярмарків за участі офіційних осіб, представників громадських і ділових кіл держав-учасниць; надання на договірних засадах експертних, аналітичних і консультаційних послуг у пріоритетних для ЮНЕСКО галузях освіти, природничих та соціальних наук, культури, комунікації та інформації тощо.

Дмитро Стефанович

Меморандум з Нацсоцслужбою України

В. Луцик та М. Згуровський

КПІ ім. Ігоря Сікорського відвідала делегація Національної соціальної сервісної служби України (Нацсоцслужба) на чолі з її головою Василем Луциком.

З гостями зустрілися ректор університету академік НАН України Михайло Згуровський, проректори Олексій Жученко та Анатолій Мельниченко, співробітники факультету соціології і права Юрій Перга, Роман Богачев і Ольга Потішук.

Учасники зустрічі обговорили перспективи співпраці між Нацсоцслужбою і КПІ ім. Ігоря Сікорського та питання налагодження зв'язків з іншими зацікавленими третіми особами, після чого Василь Луцик і Михайло Згуровський підписали меморандум про співпрацю Служби та університету. Реалізація положень цього документа відбуватиметься шляхом сприяння залученню випускників КПІ ім. Ігоря Сікорського до програм професійного розвитку працівників галузі та підвищення їхньої кваліфікації, організації проходження стажувань студентів університету у відповідних структурах, обопільної участі сторін у науково-практичних проєктах, навчальних програмах тощо. У межах співпраці передбачено також проведення волонтерської діяльності, забезпечення заходів протидії насильству і надання якісних соціальних послуг громадянам України.

Василь Луцик акцентував увагу присутніх на необхідності підготовки фахівців, які вмітимуть виконувати широке коло завдань, зокрема й у забезпеченні протидії домашньому та сексуальному насильству. Передбачається проведення спільних навчальних програм і наукових досліджень Нацсоцслужбою та факультетом соціології і права університету. Доцентка кафедри філософії цього факультету Ольга Потішук підкреслила, що робота відбуватиметься у різних напрямках: гендерна рівність, протидія насильству в рамках сім'ї, допомога дітям, бездомним та інші проблеми, які нині постають перед нашою державою й суспільством.

Довідково: Нацсоцслужба України – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом міністрів України через Міністра соціальної політики, і який реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, захисту прав дітей, здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей.

Інф. "КП"

Проректор О.А.Жученко: "Наша наполеглива та злагоджена праця дозволила університетові зберегти свої лідерські позиції, але роботи попереду ще багато!"

"Київський політехнік" продовжує знайомити читачів зі звітами проректорів університету за напрямками про роботу в 2023 році. На черзі – матеріали доповіді проректора з науково-педагогічної роботи О.А.Жученка на засіданні Вченої ради КПІ ім. Ігоря Сікорського 4 березня 2024 року.

У 2023 році було оновлено схему управління університетом в частині підпорядкування підрозділів проректору з науково-педагогічної роботи, а відповідно – і його функціональні обов'язки: окрім традиційних напрямів додатково на нього покладено обов'язки щодо організації та контролю діяльності департаменту навчально-виховної роботи, військово-мобілізаційного відділу, Центру культури та мистецтв і Науково-технічної бібліотеки ім. Г.І. Денисенка.

О.А.Жученко

Одним із основних функціональних обов'язків проректора з науково-педагогічної роботи є *організація взаємодії та координація роботи* підрозділів університету. Отож з метою забезпечення ефективної взаємодії та злагодженої роботи на усіх етапах реалізації Стратегії розвитку КПІ ім. Ігоря Сікорського на регулярній основі проводяться погоджувальні наради.

Зрозуміло, що в умовах воєнного стану та реформування системи вищої освіти університет постійно стикається з додатковими викликами, зокрема:

- відтоком кадрів НПП і здобувачів вищої освіти усіх рівнів за межі країни;
- радикальним оновленням переліку спеціальностей;
- впровадженням грантів на навчання замість держзамовлення;
- впровадженням формульного фінансування;
- необхідністю активізації проєктно-грантової діяльності;
- активізацією акредитації освітніх програм за трьома рівнями вищої освіти, в тому числі міжнародними агенціями;
- необхідністю посилення роботи задля міжнародного визнання, підвищення місця у світових рейтингах університетів та інші.

Проте одним із головних завдань університету є *підготовка висококваліфікованих, конкурентоздатних, затребуваних на ринку праці фахівців*, яка розпочинається з формування якісного контингенту здобувачів вищої освіти. А цього неможливо забезпечити без ефективної профорієнтаційної платформи, діяльність якої охоплює контингент не лише випускників закладів середньої освіти, але й тих, хто ще в них навчається. Тому на постійній основі здійснюються заходи, спрямовані на формування зацікавленості школярів і формування позитивного іміджу університету. Серед них – проведення Інженерних шкіл, Днів відкритих дверей та, особливо, підтримка обдарованої молоді у тій співпраці з МАН України.

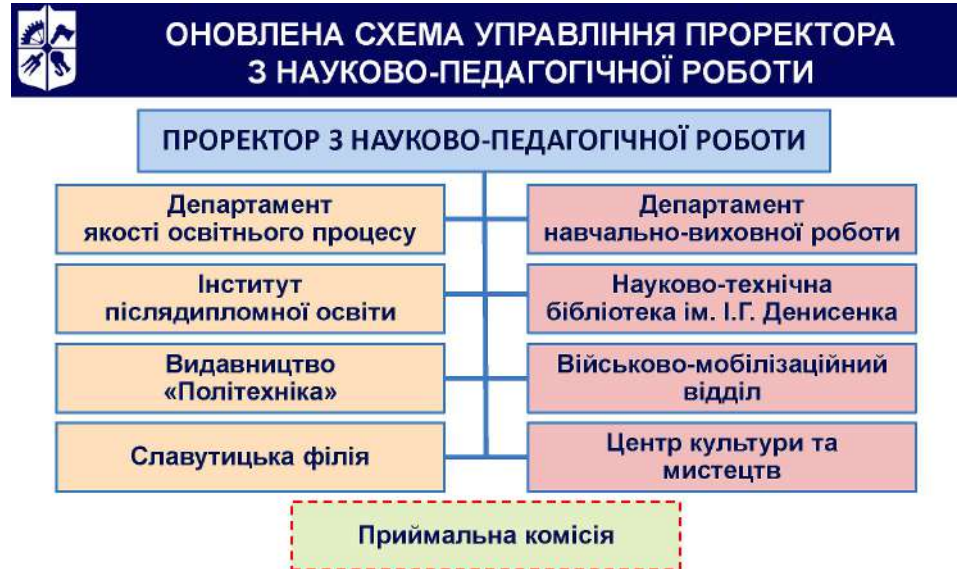
Якісна профорієнтація неможлива без використання та постійної підтримки в актуальному стані сучасних інформаційних ресурсів, зокрема телеграм-каналів, чат-ботів, соціальних мереж, сайтів тощо.

Упродовж 2023 року було проведено понад 130 Днів відкритих дверей факультетів/інститутів та чотири масштабні загальноуніверситетські заходи: три КШАбітFest та один День вступника. Усі підрозділи мають долучитися до цієї надважливої роботи на всіх рівнях та розуміти, що вдала профорієнтаційна діяльність є запорукою успішної вступної кампанії.

На превеликий жаль, уже другу вступну кампанію ми проводили в умовах воєнного стану. Та попри це, нам вдалося створити в університетському кампусі комфортний мікроклімат і забезпечити належний супровід вступної кампанії 2023 року, за що слід подякувати всім причетним.

Щодо вступу на бакалаврат, варто зазначити, що у 2023 році, незважаючи на воєнний стан, у КПІ був високий конкурс за заявами. Середній конкурс по університету склав 6,31 (6,36 у 2022 році) осіб на місце, що свідчить про високий інтерес вступників до нашого університету та освітніх програм, які ми реалізуємо.

Максимальний обсяг держзамовлення протягом останніх років має позитивну ди-

наміку зростання. У 2023 році він становив 4865 осіб. Для порівняння, у 2022 році – 4691, а у 2021 – 4477 осіб.

Аналізуючи кількість зарахованих на бакалаврат здобувачів у залежності від джерел фінансування, бачимо, що на бюджетну форму маємо практично таку ж кількість зарахованих, як і в попередньому році (3765 у 2023 році, 3774 – у 2022). А от на контракт маємо приріст на 22% у порівнянні з 2022 роком (1513 – у 2023 році, 1240 – у 2022 році) навіть при збільшенні вартості навчання за контрактом у середньому на 30%.

Узагальнену картину зарахування на бюджет та контракт у порівнянні з попередніми роками наведено на діаграмі.

Порівнюючи результати зарахування бакалаврів на місця державного замовлення до нашого університету з результатами інших ЗВО, можна констатувати, що КПІ вже не перший рік поспіль є найбільшим виконавцем державного замовлення, з великим відривом випереджаючи інші заклади вищої освіти України.

Щодо вступу до магістратури, то у 2023 році було подано понад 7200 заяв, а середній конкурс за заявами склав 3,91 осіб на місце (4,87 – у 2022 році).

Статистику кількості зарахованих у магістратуру на бюджет та контракт у розрізі факультетів/інститутів представлено на діаграмі. Що ж до вступників з інших ЗВО, то їхня кількість суттєво зросла й у 2023 році склала 24% від загальної кількості, порівняно з 8% у 2022 році. Це свідчить про високу зацікавленість вступників нашими магістерськими освітніми програмами.

Порівнюючи кількість зарахованих до магістратури у 2023 році з двома попередніми роками, бачимо незначне збільшення кількості осіб, зарахованих на місця державного замовлення. Кількість зарахованих на контракт у порівнянні з 2022 роком зменшилася на 18,6%, що свідчить про ретельніший конкурсний відбір з метою формування якісного контингенту вмотивованих до навчання здобувачів. Але, якщо порівняти з довоєнним 2021 роком, то маємо збільшення на 64% кількості студентів магістратури, що навчаються за контрактом.

Порівнюючи результати зарахування магістрів на місця державного замовлення до КПІ з результатами інших закладів вищої освіти, бачимо, що, як і у випадку зарахування бакалаврів, КПІ посідає 1-ше місце серед ЗВО України.

Таким чином, узагальнені результати прийому до КПІ свідчать про достатню владу, незважаючи на складну ситуацію, вступну кампанію 2023 року та популярність нашого університету серед вступників. Але вже зараз, невідкладно, потрібно включитися у вступну кампанію 2024 року.

Традиційно, особлива увага приділяється питанням комфортної адаптації до освітнього процесу першокурсників, навчання та організації дозвілля студентів. Зокрема, важливим елементом організації роботи зі здобувачами є інформаційна підтримка та доłącчення їх до інформаційного простору університету.

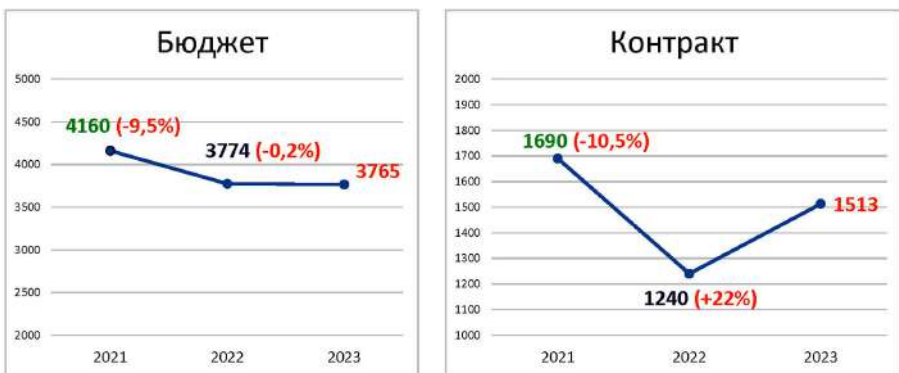
Слід відзначити ефективну роботу і подякувати заступникам деканів/директорів з навчально-виховного напрямку, які входять до складу ради з навчально-виховної роботи.

Одним із ключових елементів інформаційного простору КПІ є *Науково-технічна бібліотека*, яка разом зі спільнотою КПІ та для спільноти КПІ розвиває творче, комфортне і безпечне середовище, що сприяє дослідженням, навчанням, викладанням, саморозвитку та академічній доброчесності, з метою розбудови університету світового рівня. На початок 2024 року фонд бібліотеки складає понад 2 млн паперових примірників, 57 тис. документів в університетському репозиторії ELAKPI, має доступ до понад 100 баз даних та налічує 10 колекцій у цифровій бібліотеці.

З метою забезпечення якісної фундаментальної підготовки, *Центром інноваційного моніторингу якості освіти (ННЦ ІМЯО)* організовано адаптаційні курси, які дають можливість студентам усунути недоліки в знаннях з фундаментальних дисциплін. Проводиться комплексний моніторинг якості залишкових шкільних знань першокурсників та щорічний ректорський контроль залишкових знань студентів старших курсів.

стор. 4

БАКАЛАВРАТ 2023: ЗАРАХУВАННЯ БЮДЖЕТ ТА КОНТРАКТ

МАГІСТРАТУРА 2023: ЗАРАХУВАННЯ БЮДЖЕТ

МАГІСТРАТУРА 2023: ЗАРАХУВАННЯ КОНТРАКТ

стор. 3

Незважаючи на складні умови, з метою забезпечення якісної фахової практичної підготовки, в університеті протягом 2023 року постійно відбувалося збільшення кількості освітніх компонент, за якими окремі види занять здійснюються в очному режимі з дотриманням безпекових умов. Таким чином, кількість здобувачів, які навчалися у змішаному режимі, з приблизно 3,5 тис. у травні 2023 року вдалося збільшити до 10 тис. у лютому 2024 року, а кількість таких освітніх компонент збільшилася вдвічі. Тут особливо слід відмітити НН Інститут аерокосмічних технологій, в якому навіть для студентів першого курсу окремі види занять проводяться в очному режимі. Таке збільшення стало можливим завдяки збільшенню кількості місць в укріпленнях кампусу університету.

Попри важливість збереження контингенту здобувачів, *КПІ не знижує вимог до якості освіти*. Про це свідчить динаміка відрахувань за останні роки (близько 5% здобувачів протягом навчального року). Так, у 2022-2023 н.р. відраховано понад 2 тис. здобувачів.

Слід зазначити, що близько 1% студентів щорічно отримують повторні освітні послуги, академічні відпустки та індивідуальні графіки.

Однією з мотиваційних складових для студентів є стипендія. Зокрема у звітному році кількість стипендіатів, які отримували академічну стипендію, складає понад 5,8 тис. (з них майже 1,4 тис. – за особливі успіхи у навчанні). Також призначено 42 іменні академічні, 54 від підприємств та 1570 соціальних стипендій, кількість яких, на жаль, щорічно зростає.

Останнім часом особливого значення набули психосоціальна підтримка, інклюзія, волонтерство та громадська активність. Суттєвий вклад у забезпечення діяльності за цими напрямками робить студентська соціальна служба, що проводить психологічні консультації, форуми, тренінги, здійснює волонтерську діяльність тощо.

Повноцінно функціонує центр консолідації студентів, на базі якого проводяться благодійні заходи та функціонують різноманітні гуртки.

Для розкриття творчого потенціалу здобувачів та працівників КПІ ефективно функціонує *Центр культури та мистецтв*, на базі якого відбулося близько восьми десятків заходів, серед них благодійні концерти, виступи, виставки та інші.

Продовжують функціонувати різноманітні гуртки та клуби за інтересами, в яких задіяно понад 800 студентів. Проводяться олімпіади, конкурси та хакатони в яких понад 370 студентів КПІ стали переможцями різних рівнів.

Окремо варто акцентувати увагу на національно-патріотичному вихованні та формуванні у студентів свідомого ставлення до подій у країні. Зокрема у 2023 році понад 200 КПІшників пройшли курс за "Програмою навчання Сил нацспротиву" та отримали відповідні сертифікати.

Незважаючи на складну ситуацію в країні, у 2023 році зросла кількість активних угод та учасників програм академічної мобільності, а загальна сума грантів збільшилася на 36%. Водночас, слід пам'ятати, що міжнародна академічна мобільність є, безумовно, позитивною практикою, але вона не має перерости у глобальний відтік талановитої молоді за кордон.

Діяльність Відділу професійної орієнтації – Центру розвитку кар'єри спрямовано на формування усвідомленого ставлення здобувачів до майбутньої професії. На постійній основі проводяться різноманітні кар'єрні заходи, в яких взяли участь понад 1,5 тис. учасників.

Вчасно проведено організацію замовлення, супроводу і видачі студентських квитків та документів про вищу освіту для випускників університету.

Якісна реалізація освітнього процесу неможлива без ефективної системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, складовими якої є прозорий конкурсний відбір НПП, система звітності і рейтингування НПП і підрозділів, внутрішня та зовнішня акредитація освітніх програм, їх постакредитаційний моніторинг та інші.

Виконання завдань, які стоять перед університетом, неможливо реалізувати без продуманої та ефективної кадрової політики, яка враховує сучасні вимоги.

За звітний період було проведено конкурси на заміщення 614 вакантних посад, з них 17 – керівників підрозділів. Одну з ключових ролей відіграє збалансованість кадрового складу, тобто поєднання досвіду найбільш кваліфікованих НПП й енергійності молоді: маємо понад 70% НПП віком від 23 до 55 років, близько 25% віком від 56 до 75 років та 5,2% віком понад 75 років.

Триває омолодження колективу НПП шляхом залучення до викладацької діяльності випускників магістратури та аспірантури, зокрема у 2023 році прийнято на посади НПП 83 такі особи.

Однією з необхідних умов професійного зростання та вдосконалення викладацької майстерності НПП є підвищення їхньої кваліфікації. Для цього в КПІ створено максимально сприятливі умови: функціонує Інститут післядипломної освіти, де реалізуються сучасні програми підвищення кваліфікації, за якими в 2023 році пройшли навчання 550 слухачів. Реалізуються такі актуальні на сьогодні програми, як "Військова психологія", "Протезна реабілітація" та "Протезування кінцівок".

За звітний період підвищення кваліфікації у провідних вітчизняних наукових, освітніх, виробничих установах пройшли 280 НПП та 171 НПП – закордонне стажування (з них 81 з виїздом за кордон та 90 – у дистанційному режимі).

У 2023 році активізувалася робота *Славутицької філії* КПІ ім. Ігоря Сікорського, на базі якої здійснюється післядипломна підготовка та перепідготовка фахівців атомної промисловості, проводяться спільні науково-дослідні роботи, підготовлено та подано до участі у конкурсі міжнародний проект у галузі ядерної енергетики та безпеки.

З метою визначення якісного складу НПП кафедр *у університеті функціонує система рейтингів і звітності*, яка постійно вдосконалюється. Щорічне звітування НПП передбачене безпосередньо Законом України "Про вищу освіту".

Звітують НПП щодо виконання індивідуального плану, виконання ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, результатів щосеместрового опитування здобувачів "Викладач очима студентів" та рейтингів НПП.

Відбулося чергове вдосконалення рейтингової системи оцінювання діяльності НПП, зокрема було опрацьовано понад 60 пропозицій від підрозділів та затверджено оновлені норми бального оцінювання з врахуванням можливих змін до законодавства.

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ У 2023 РОЦІ

Загальна кількість учасників:
304 студенти
(+53 у порівнянні з 2022 роком)

Активні угоди за різними програмами: 104 (+23)

- Erasmus: 72 (+20)
- Mevlana: 5
- Подвійні дипломи: 10
- Національна мобільність: 3
- Інші угоди та меморандуми: 15

Загальна сума грантів:
(+36% у порівнянні з 2022 роком)

Крім цього, було оновлено Рекомендації Вченої ради щодо визначення строків укладання контрактів з НПП, які базуються на найбільш вагомим показниках діяльності університету, є істотним мотивуючим фактором для покращення НПП своїх досягнень у професійній діяльності, а в результаті – й університету загалом.

В умовах сьогодення надважливим є посилення міжнародної проєктно-грантової діяльності на усіх рівнях, зокрема відповідними пунктами доповнено контракти завідувачів кафедр.

У сьогоденні умовах функціонування ЗВО, якісна підготовка фахівців можлива лише за ефективної системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, в якій задіяні та тісно співпрацюють усі підрозділи університету. Постійно триває вдосконалення системи звітності, зокрема оновлено та впроваджено автоматизовану систему "Профіль підрозділів", яка автоматично розраховує рейтинг кафедр на основі показників за всіма видами діяльності.

Щорічно здійснюється самоаналіз діяльності кафедр під час якого ґрунтовно аналізуються показники діяльності підрозділів, які безпосередньо реалізують освітні програми.

До речі, слід відзначити систематичний моніторинг виконання ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, на які особливу увагу звертають експерти при проходженні акредитації освітніх програм.

У межах проведення самоаналізу, оновлення та модернізації ОП маємо обов'язково враховувати нові виклики моделі економіки воєнного стану, зокрема:

- необхідність оперативно реагувати та вносити необхідні зміни до ОП задля підсилення обороноздатності держави;
- необхідність посилення тісної співпраці зі стейкхолдерами особливо в напрямках, пов'язаних з сектором безпеки країни;
- особливості нового переліку галузей знань та спеціальностей;
- євроінтеграційні процеси.

Завдяки дієвій та ефективній системі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, в КПІ за останні три роки акредитовано 208 освітніх програм, з яких 11 з визначенням "зразкова". До кінця 2024 року плануємо мати 245 акредитованих ОП за повною процедурою. Лише за 2023 рік було акредитовано рекордну кількість ОП – 113, що складає більше половини усіх акредитованих НАЗЯВО освітніх програм КПІ з 2020 року. Принагідно варто подякувати всім, хто був долучений до відповідних процедур!

КПІ активно розвиває співпрацю з Європейською мережею агентств з акредитації

інженерної освіти, в рамках якої в 2023 році було проведено 5 акредитаційних експертиз міжнародними агентствами. Окрім рішення про акредитацію, ці програми отримують міжнародне визнання інженерної підготовки у вигляді присудження EUR-ACE® Label.

Високу якість освітніх програм та ефективність системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти КПІ підтверджує опублікований Центром міжнародних проєктів "Євроосвіта" рейтинг акредитації освітніх програм ЗВО України 2019-2022, у якому КПІ ім. Ігоря Сікорського посів перше місце з-поміж 206 ЗВО України.

В університеті не зупиняється робота з вдосконалення системи внутрішнього забезпечення якості. Зокрема, особлива увага приділяється процедурі постакредитаційного моніторингу, передбаченою законом "Про вищу освіту". За запрошенням НАЗЯВО КПІ ім. Ігоря Сікорського взяв участь у експерименті з постакредитаційного моніторингу освітніх програм та успішно пройшов його.

Досвід участі у такому експерименті дозволив нам оперативно запровадити в університеті процедуру внутрішнього постакредитаційного моніторингу, який передбачає створення комплексної системи щорічного аналізу, систематизації та контролю за врахуванням рекомендацій експертів.

Відзначила КПІ і Державна служба якості освіти України, яка провела моніторинг ступенів ризику 290 закладів вищої освіти у 2023 році. За результатами оцінювання в КПІ ім. Ігоря Сікорського було підтверджено найнижчий ступінь ризику у здійсненні освітньої діяльності, що свідчить про високу якість підготовки в КПІ.

Питання якості освіти, особливо в умовах війни, є актуальним на всіх рівнях, і наш університет дійсно має бути прикладом для інших ЗВО не тільки України, а й інших країн. 14-15 лютого в Будапешті у змішаному форматі відбулася дводенна стратегічна зустріч української делегації з керівництвом та експертами Європейської асоціації та Європейського реєстру агенцій із забезпечення якості вищої освіти, на якій було представлено систему внутрішнього забезпечення якості освіти КПІ, ефективність якої є однією з найвищих в Україні.

На завершення доповіді відзначимо, що у 2023 році, попри усі виклики, КПІ відзначив своє 125-річчя. Наша згуртованість та наполеглива праця дозволила університетові зберегти свої лідерські позиції, але роботи попереду ще багато!

КАДРОВІ ПИТАННЯ: РОЗПОДІЛ ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ ЗА ВІКОВИМИ ГРУПАМИ

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ: АКРЕДИТОВАНО ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Наукова школа В.Н. Гриднева в КПІ: традиції співпраці з НАН України та погляд у майбутнє

Діяльність засновницьких наукових шкіл матеріалознавства, металургії, зварювання в КПІ була пов'язана з видатними вченими зі світовим ім'ям: С.О. Патон, Б.С. Патон, В.Ю. Васильєв, М.М. Доброхотов, К.І. Ващенко, В.Н. Гриднєв, І.М. Федорченко, Г.В. Самсонов, В.І. Трефілов, В.В. Скороход, І.К. Походня.

В їхній царині формувалися сучасні наукові школи, які стали основою Інституту матеріалознавства та зварювання ім. С.О. Патона КПІ, директора якого – професора І.А. Владимирського – Вчена рада університету нещодавно висунула для участі в конкурсі на обрання членом-кореспондентом НАН України за спеціальністю "Матеріалознавство, технологія матеріалів".

У сузір'ї засновницьких наукових шкіл, які змінювали світ матеріалів, що служать людству, школа видатного металознавця, лауреата Державних премій, заслуженого діяча науки і техніки України академіка В.Н. Гриднева (1908-1990) і сьогодні продовжує чинити благодійний вплив на науково-освітню сферу України, пов'язану з матеріалознавством.

Академік В.Н. Гриднєв заклав у КПІ багату традицію, серед яких – традиція співпраці з Інститутами НАН України фізико-матеріалознавчого профілю, що сприяє в наші дні розвитку КПІ як університету дослідницького типу. Отож перед тим, як поставити в цьому контексті кілька запитань професору І.А. Владимирському, варто було б розкрити читачам основні риси науково-педагогічної школи академіка В.Н. Гриднева, вихованцем якої на сьогоднішньому її етапі бачить себе І.А. Владимирський

У 1952-1955 рр. директор КПІ В.Н. Гриднєв заснував на кафедрі фізики металів підготовку інженерів за однойменною спеціальністю як міждисциплінарної – на стику теорії твердого тіла і металознавства. Вона на багато років стала основою забезпечення кадрового резерву для Інститутів матеріалознавчого профілю НАН України.

Потреби освітнього процесу обумовили формування в 50-х – 80-х роках ХХ століття наукової школи, адже згідно з науково-педагогічними поглядами В.Н. Гриднева, наука є невід'ємною формою організації навчального процесу, системоутворюючою основою освітньої діяльності університету. Закладена тоді традиція є актуальною і сьогодні.

Концепція єдності освітнього процесу і досліджень базується на традиції відомих європейських шкіл у сфері фізичної металургії: Аахенського, Магдебурзького технічних університетів, Лондонського Імперіал-коледжу, Паризької "Еколь Політехнік", – за якими глибока природничо-наукова та фундаментальна підготовка поєднується із загальноінженерними дисциплінами та прикладними науками, забезпечуються професійно-практичні навички роботи в науковій сфері та промисловості (це так звана "фізико-технічна модель" вищої освіти, яка в усьому світі вважається елітарною).

Не менш значущою була теза В.Н. Гриднева "Робити науку своїми руками" (випускник КПІ мусив мати практичні навички інженера-дослідника). Тому В.Н. Гриднєв особисто приділяв багато уваги розвитку та впровадженню оригінальних методик дослідження, зміцненню матеріальної бази.

У розвитку наукової школи В.Н. Гриднева в КПІ як складової всього матеріалознавчого комплексу КПІ видатну роль відіграв президент НАН України академік Б.С. Патон.

За його безпосередньої участі були створені спільний (Інституту електрозварювання ім. С.О. Патона та КПІ) Міжнародний центр зварювання, фізико-технічний факультет (сьогодні – Фізико-технічний інститут), ухвалені рішення про відкриття філії кафедри фізики металів в Інституті металофізики, підтримано створення спільної (КПІ та Інституту проблем

матеріалознавства) навчально-наукової лабораторії дифузії в тонких шарах.

У подальшому Б.С. Патон в 2020 році підтримав ідею об'єднання інженерно-фізичного та зварювального факультетів у формі Інституту матеріалознавства та зварювання; родина Бориса Євгеновича дала згоду на присвоєння імені І.О. Патона новоствореному Інституту.

З 1991 року, коли кафедрі фізики металів очолює д.ф.-м.н. С.І. Сидоренко – прихильник фундаменталізації змісту освітніх програм з матеріалознавства за визначальної ролі наукових досліджень в освітньому процесі, – наукова школа набуває в КПІ подальшого розвитку на основі наукових ідей академіка В.Н. Гриднева щодо ролі інтенсивних енергетичних методів обробки матеріалів для надання їм нових властивостей.

Розвиваються концептуальні засади нанорозмірного матеріалознавства, досліджуються метастабільні (але кінетично стійкі) структурно-фазові стани з новими властивостями, розробляються на цій основі технології створення функціональних градієнтно-шарових матеріалів.

У ці роки до викладання залучено видатних вчених – академіків В.В. Немошкеленка (спектроскопія) та А.П. Шпака (нові матеріали), професорів В.М. Антонова (обчислювальна фізика), Л.Н. Ларікова (структура і властивості металів), В.Т. Черепіна (фізика поверхні).

Видатні випускники кафедри: члени-кореспонденти Ю.М. Коваль, С.П. Ошкадьоров, Ю.В. Мільман, О.В. Курдюмов, В.Т. Черепін, а також академік В.Г. Бар'яхтар, О.М. Іващенко, С.О. Фірстов, К.А. Ющенко, професор М.О. Васильєв надавали всебічну допомогу кафедрі, навіть коли не працювали в її штаті. З їхніми іменами пов'язано підвищення наукового рівня навчального процесу, вдосконалення навчальних планів, розробка в 1993-1995 рр. концепції діяльності фізико-технічного факультету, заснованого в 1995 році.

Це відповідало як засадничим ідеям В.Н. Гриднева, так і низці ініціатив щодо посилення позицій фізико-технічної моделі освіти в національній системі вищої освіти України, яка народжувалась в 90-ті роки, та поглиблення співпраці університетів з установами НАН України, органічного включення наукових шкіл КПІ до міжнародного освітньо-наукового простору.

У роки становлення фізико-технічного факультету кафедра фізики металів була базовою в організації навчального процесу за напрямом "Матеріалознавство".

Студенти фізтеху прославили КПІ і країну яскравими перемогами на всесвітніх олімпіадах з математики і програмування.

Наукова школа В.Н. Гриднева в КПІ проявила високу ефективність. Вона виховала багатьох визначних вчених – наукових лідерів і організаторів у системі вищої школи України і НАНУ, промисловості і бізнесу. Це академіки В.І. Тре-

філов, С.О. Фірстов, Ю.М. Солонін, В.В. Немошкеленко, Ю.В. Найдич, О.М. Дихне, члени-кореспонденти Ю.М. Коваль, Ю.Я. Мешков, В.Т. Черепін, Ю.В. Мільман, С.П. Ошкадьоров, О.В. Курдюмов, С.І. Сидоренко. А загалом наукова школа В.Н. Гриднева в КПІ підготувала понад 60 докторів і 300 кандидатів наук.

З 1991 року на кафедрі фізики металів (сьогодні – кафедра фізичного матеріалознавства та термічної обробки) підготовлено 27 кандидатів наук (ще 4 захистилися за кордоном), 5 докторів наук, побачили світ більше 800 наукових публікацій (статті і тези доповідей на міжнародних конференціях, 59 патентів і авторських свідоцтв, 19 монографій у видавництвах "Наукова думка", Springer та ін.), виконано понад 30 міжнародних проєктів.

Отже навіть за складних часів наукова школа В.Н. Гриднева в КПІ демонструє спроможність до розвитку. Її багаторічні традиції і концептуальні засади не тільки зберігаються в наш час, але і набувають подальшого розвитку.

Про це і була розмова кореспондента "Київського політехніка" з директором НН ІМЗ ім. С.О. Патона проф. І.А. Владимирським.

– Які завдання стоять нині перед НН ІМЗ ім. С.О. Патона?

Перш ніж сказати про завдання, дозволює звернути увагу, що при створенні Інституту матеріалознавства та зварювання імені С.О. Патона (шляхом об'єднання інженерно-фізичного та зварювального факультетів, а також кафедри лазерної техніки та фізико-технічних технологій) було визначено, що це буде інститут нового типу. Новизна полягає в націленості на підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців на основі інноваційної моделі діяльності згідно з вимогами побудови високотехнологічної економіки України, академічних стандартів та європейських стандартів вищої освіти. Цим було закладено ідею нерозривної єдності освіти, науки та інновацій, що є принципово новою і відмінною рисою ІМЗ ім. С.О. Патона порівняно з багатьма іншими, які створювались раніше.

Ідея такої єдності була притаманна життю і діяльності Євгена Оскаровича і Бориса Євгеновича Патонів як видатних вчених і педагогів. Вони, випереджаючи свій час, наче дивилися далеко вперед. Ми високо цінуємо згоду родини Патонів на присвоєння нашому інституту імені Євгенія Оскаровича.

А єдність наукових шкіл КПІ в сфері матеріалознавства з вченими Інститутів НАНУ – це традиція, невід'ємно пов'язана із науковою школою В.Н. Гриднева, вихованцем якої на сучасному етапі вважаю і себе. Ось приклад: третина кандидатських і докторських дисертацій, що їх захищають вчені ІМЗ, "доводяться" і апробуються у співдружності з вченими НАНУ, приблизно така ж частка статей публікується вченими ІМЗ у співавторстві з вченими НАНУ.

Ще одне. З метою визначення моделі нового спеціаліста відповідно до потреб інноваційної високотехнологічної економіки України, в тому числі й у післявоєнний період, стратегічного планування і сприяння збалансованому розвитку ІМЗ ім. С.О. Патона в Положенні про наш Інститут передбачена особлива роль Наглядової ради. До її складу увійшли дуже авторитетні вчені – керівники Інститутів НАН України (академіки В.З. Туркевич, С.О. Фірстов, В.В. Харченко, чл.-кор. В.Д. Позняков) та представники високотехнологічної промисловості – ПрАТ "Плазматек" – В.П. Слободянок.

Складно навести аналогію структури факультетського рівня в інших технічних університетах, яка визначала б стратегію свого розвитку на засадах поєднання з діяльністю інститутів НАНУ та промисловості і, водночас, аналізувала, як виконується ця стратегія, а – за необхідності – вносила б корективи.

Такий – глибокий і динамічний – механізм організації поступального розвитку інституту дуже важливий для ІМЗ ім. С.О. Патона, який сьогодні є крупним освітньо-науково-інноваційним комплексом в складі КПІ з високим інтелектуальним потенціалом. У його складі діють 5 наукових шкіл, 5 кафедр, де працюють 18 докторів наук, професорів, 33 кандидати наук, доценти (загалом – понад 100 науково-педагогічних працівників), а навчаються більше 350 студентів, 35 аспірантів.

Попри те, що до складу Наглядової ради увійшли вчені лише з чотирьох Інститутів Академії (електрозварювання ім. С.О. Патона, проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича, надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля, проблем міцності ім. Г.С. Писаренка), для п'яти сучасних наукових шкіл ІМЗ ім. С.О. Патона з матері-

алознавства, металургії, зварювання традиційною стала тісна співпраця з усіма Інститутами фізико-матеріалознавчого спрямування НАН України, наприклад, – з Фізико-технологічним інститутом металів та сплавів, з Інститутом металофізики ім. Г.В. Курдюмова та ін.

– Яким саме чином ця співпраця реалізується?

Основним з'єднуючим механізмом співпраці є розвинена договірна база з Інститутами НАНУ, а також повсякденна робота великої кількості спільних наукових груп, творчих колективів вчених ІМЗ із вченими інститутів Академії. Ці спільні наукові групи традиційно мають тісний зв'язок з промисловістю. Історично це, передусім, були підприємства військово-промислового комплексу. І посилення такого зв'язку на новому етапі є чи не найголовнішим завданням розвитку нашого інституту, фактором його економічного та змістовного наповнення. Замовлення ВПК України на фахівців, необхідних для забезпечення потужного потенціалу оборони і безпеки України, також є нашим орієнтиром у визначенні завдань ІМЗ, про які ви запитуйте.

Загалом, наші завдання для визначення моделі спеціаліста, якого ми маємо готувати для потреб економіки післявоєнного періоду, внесено до "Комплексної програми стратегічного розвитку спільної діяльності КПІ-ІЕЗ-ТПлазматек", яка нині формується.

Названі ключові особливості діяльності нашого інституту обумовлюють і інші завдання, що стоять перед нами. Наприклад, залучення міжнародних грантів.

За умов скорочення через війну бюджетного фінансування науки, кошти з міжнародних джерел стали чи не єдиним джерелом як для підтримки діючих наукових шкіл, спільних наукових груп вчених ІМЗ й Інститутів Академії наук, так і для розвитку навчально-лабораторної та дослідницької бази.

Робота із залучення міжнародних коштів розвиватиметься спільно із нашими партнерськими Інститутами Академії і має принести користь кожному творчому колективу вчених ІМЗ та вчених Інститутів НАНУ.

Важливими є завдання ІМЗ з оновлення матеріально-технічної бази кафедр, зокрема спільно з нашими партнерами – високотехнологічними вітчизняними підприємствами. Спільно з ПрАТ "Плазматек" до вирішення такого комплексного завдання з докорінної реконструкції корпусу №23 – колишнього зварювального факультету, заснованого в КПІ професором С.О. Патонем, і його інфраструктурного оновлення – ми вже приступили.

Вважаю своїм обов'язком разом з нашою управлінською командою одностайно забезпечити практичне вирішення поставлених завдань у найкоротші терміни.

– І, насамкінець, трохи про Ваші власні дослідження і досягнуті результати.

Наш науковий напрям у рамках наукової школи створює наукові основи технологій новітніх металевих наноматеріалів, зокрема з особливими магнітними властивостями. Ці результати позитивно оцінюються науковою спільнотою: опубліковано більше 100 статей, у т.ч. понад 40 – у міжнародних журналах Q1 і Q2 квартилей (журналах з високим імпульс-фактором): Adv. Funct. Mater., J. Phys. D: Appl. Phys., Nanotechnol., Comput. Mater. Sci., Vacuum, Appl. Surf. Sci., Thin Solid Films, J. Phys.: Cond. Matter, J. Appl. Phys. Видано 2 монографії у видавництвах "Springer" та "Наукова думка" НАН України ("Modern Magnetic and Spintronic Materials" та "Дифузійне формування нанорозмірних магнітних матеріалів на основі FePt"). У національних і міжнародних конкурсах вибороли фінансування наші проєкти: 1 – за грантом Президента України, 2 – за рахунок держбюджету (МОН України), 1 – за програмою ЄС "Горизонт Європа", 3 – за програмою НАТО "Наука заради миру та безпеки", 3 – Німецького дослідницького товариства (DFG). У 2022 році став лауреатом Премії Президента України для молодих вчених. Протягом 7 років – стипендіат Кабінету Міністрів України для молодих вчених.

Увесь накопичений за ці роки досвід організації наукових досліджень і розробки технологій матеріалів, у т.ч. – в міжнародній сфері, планую використати для поглиблення співпраці з науковими осередками наших партнерських Інститутів НАН України та високотехнологічних промислових підприємств, щоби реальними справами підтвердити концепцію діяльності ІМЗ ім. С.О. Патона як освітньо-науково-інноваційного комплексу України нового типу в сфері матеріалознавства.

Дмитро Стефанович

ВЕТЕРАНИ КПІ

Ветеранові РТФ Анатолію Кисляковському вручено почесну відзнаку КПІ

Михайло Ільченко вручає відзнаку
Анатолію Кисляковському

Понад 60 років свого життя випускник радіотехнічного факультету КПІ 1957 року Анатолій Кисляковський присвятив навчально-науковій та організаційній роботі на рідному факультеті. 1 березня він відзначив 97-й день народження. Вік солідний і та й досягнень у Анатолія Вікторовича чимало. Отож на розширеному засіданні Вченої ради РТФ 27 лютого Анатолій Кисляковський отримав почесну відзнаку університету "За служіння та відданість КПІ ім. Ігоря Сікорського".

З великою теплотою вітали його учасники засідання. А ті співробітники, яким пощастило з ним працювати, згадували цікаві і зворушливі моменти їхньої спільної роботи, чим надзвичайно розчулили Анатолія Вікторовича.

Дійсно, багато було в житті ветерана посправжньому цікавого й для науки вагомого. Після закінчення з відзнакою навчання на РТФ у 1957 році він був залишений асистентом на кафедрі теоретичних основ радіотехніки. Тут розпочалася його наукова і педагогічна діяльність, тут повною мірою проявилися його різнобічні таланти. У 1961 р. Анатолій Вікторович розпочав роботу над кандидатською дисертацією на тему "Феритові резонатори в техніці сантиметрових хвиль". Праця ця поклала початок нового наукового напрямку на кафедрі, який вилився у київську наукову школу з вивчення взаємодії феритових резонаторів з полем НВЧ. До роботи за цією тематикою було залучено і декількох студентів РТФ – майбутніх учених-викладачів РТФ. У 1963 р. Анатолія Кисляковського було призначено заступником декана радіотехнічного факультету, а в 1966 р. – заступником Відповідального секретаря приймальної комісії КПІ. Діяльності на цих посадах він віддавав багато сил і енергії, зокрема займаючись і методичною роботою.

У 1964 році Анатолій Вікторович захистив кандидатську дисертацію. Під його керівництвом на кафедрі теоретичних основ радіотехніки було виконано низку науково-дослідних досліджень, результати яких знайшли практичне застосування в народному господарстві, за що в 1982 році він був удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки. Розроблені прилади демонструвалися на ВДНГ і були відзначені медаллю ВДНГ СРСР. Він є автором понад 80 наукових праць і 20 авторських свідоцтв СРСР на винаходи.

З 1968 року Анатолій Кисляковський – заступник головного редактора відомого в усьому світі журналу "Известия высших учебных заведений. Радиоэлектроника". Завдяки його особистим зусиллям редакцію було обладнано сучасним поліграфічним устаткуванням, збережено видання журналу у складний період перехідної економіки, забезпечено його переклад англійською мовою й видання у США.

Під час нагородження Анатолія Вікторовича відзнакою КПІ голова Вченої ради КПІ ім. Ігоря Сікорського академік НАН України Михайло Ільченко, який, до речі, і сам є учнем Анатолія Кисляковського, говорив про високий професіоналізм ученого, педагога, організатора, про його високі моральні й ділові якості, вимогливість до себе та оточуючих, особисту скромність і відзначив, що його діяльність як науковця та керівника, а також здобутки його студентів і аспірантів зробили вагомий внесок у зміцнення високого авторитету 125-річного Київського політехнічного інституту.

Володимир Школьнік за інф. РТФ

ВІТАЄМО

Ольгу Вахрину нагороджено відзнакою премії "Зірка інтернаціоналізації"

Ольга Вахріна багато років працювала в Департаменті міжнародного співробітництва КПІ ім. Ігоря Сікорського. З 2017 року вона – співробітниця Офісу міжнародних зв'язків Познанського технічного університету – одного з найбільших і найвідоміших польських вишів технічного профілю. До її щоденних обов'язків входить надання допомоги іноземним студентам Познанської політехніки, організація Днів відкритих дверей та вебінарів "Як стати студентом Познанського технологічного університету", участь у численних виставкових заходах, організація мовних курсів для кваліфікованих кандидатів.

Водночас, Ольга Вахріна є справжньою амбасадоркою КПІ та інших українських технічних вишів у Польщі. "Програма подвійного диплома з українськими університетами: Національним технічним університетом України "Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського", Львівською політехнікою та Українським державним університетом залізничного транспорту в Харкові – це моє улюблене дітище, – каже вона. – Я була на всіх захистах магістерських робіт учасників програми і радію їхнім успіхам. Пандемія та війна обмежили цю програму, але я сподіваюся, що незабаром можна буде повернутися до неї на повний робочий день".

Її досягнення в цій діяльності були належно поціновані освітянською громадськістю Польщі й відзначені нагородою "Зірка інтернаціоналізації – зірка маркетингу 2024".

Це одна з дев'яти відзнак у рамках премії "Зірка інтернаціоналізації", які 2024 року присуджувалися вже всьоме. Ними нагороджують людей, які успішно займають-

ся інтернаціоналізацією у відділах рекрутингу та маркетингу, в школах польської мови, а також визначних менеджерів, викладачів університетів і дослідників. Відзнаки у різних номінаціях присуджує Капітул, до складу якого входять представники всіх польських інституцій та організацій, що займаються розвитком міжнародної діяльності в сфері освіти.

Отож місія нагороди "Зірка інтернаціоналізації" полягає у виборі, відзначенні та просуванні людей з видатними досягненнями в інтернаціоналізації польських університетів. "Це важлива відзнака, ос-

кільки праця, вкладає в інтернаціоналізацію університетів, часто залишається непоміченою, але вона має велике значення", – наголошує Вальдемар Сівінський засновник Освітньої фундації Perspektywy, яка є ініціатором заснування цієї нагороди.

Відзнаку Ользі Вахрині вручила заступниця державного секретаря Міністерства науки та вищої освіти Марія Мровчинська під час 17-ої конференції "Іноземні студенти в Польщі", що пройшла на початку лютого в Познані.

За інф. Українсько-польського центру

ВІЧ-НА-ВІЧ

Ольга Лінючева

Іноді під час спілкування з досвідченими вченими, педагогами, інженерами нитка розмови мимоволі "сповзає" з основної теми. Тоді краще не збивати співбесідника з його роздумів про творчість, про пережите, про плани на майбутнє. Адже за якихось п'ять – сім хвилин розмова знову повернеться до основного лейтмотиву, але збагатиться новими барвами. Так сталося і під час бесіди кореспондента "КПІ" з доктором технічних наук, професором, деканом хіміко-технологічного факультету КПІ ім. Ігоря Сікорського Ольгою Володимирівною Лінючевою.

Під час одного з останніх засідань ректорату КПІ ім. Ігоря Сікорського було відзначено, що згідно з перевіркою відвідуваності студентами занять в очному режимі найвищий показник – на ХТФ. Приємний факт: 94% майбутніх інженерів та вчених на факультеті навчаються наполегливо. Між іншим, як вважають у ректораті, цей результат кращий, ніж перед початком епідемії Covid-19. Чимала заслуга в цьому педагогічно-викладацького персоналу ХТФ на чолі з О. В. Лінючевою.

Розмова кореспондента "КПІ" з Ольгою Володимирівною розпочалася не з її власної кар'єри науковиці та педагога, а з її розповіді про визнані усіма наукові досягнення відомих вчених, які, починаючи з 1980 року, формували її як спочатку кращу сту-

Про життя та мрію Ольги Лінючевої

дентку факультету, згодом – аспірантку, асистентку кафедри технології електрохімічних виробництв (ТЕХВ), яку вони стимулювали до творчих результатів як лектора і як дослідницю. Згодом метри хімічної науки стежили за тим, як здібна студентка працює над виконанням наукових завдань і, нарешті, з надзвичайним тактом і терпінням чекали на позитивні результати її роботи. О. Лінючева називає імена визначних вчених. Передусім засновника відомої у світі наукової школи "Електрохімічна кінетика", автора підручника "Теоретична електрохімія", що перевидався англійською, французькою, угорською, українською, російською, китайською мовами (його визнано бестселером серед підручників з електрохімії), проф. Л.І. Антропова. Ольга Володимирівна вважає справжньою життєвою віхою мить, коли, тоді ще першокурсницею, отримала в подарунок конспект перших інститутських лекцій Льва Івановича, читання яких було розпочато в день її народження.

Отож дата 13 вересня 1963 року – своєрідний дороговказ у житті нинішнього керівника наукової школи, доктора технічних наук, професора, голови Комісії з наукової та інноваційної роботи Вченої ради КПІ ім. Ігоря Сікорського, декана ХТФ, члена експертної ради ВАК України, члена Спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій КПІ ім. Ігоря Сікорського, національного секретаря України в Міжнародному електрохімічному товаристві (ISE) протягом трьох каденцій (2010 – 2022 рр.) та члена Галузевої експертної ради з галузі знань 16 "Хімічні технології та інженерія" у НАЗЯВО, члена Української асоціації корозіоністів, члена експертних рад КПІ ім. Ігоря Сікорського, експерта проєктів з науково-дослідних державних програм, члена редколегій фахових видань: "Наукові вісті НТУУ "КПІ", "Сенсорна електроніка і мікроелектронні технології", "Вода та водоочищення"...

Не забула О.В. Лінючева згадати й про своїх безпосередніх вчителів – заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України В.П. Чвірука, заслуженого професора КПІ імені Ігоря Сікорського д.х.н., лауреата Державної премії України О.Г. Юрченка, д.т.н, професора, заслуженого діяча науки і техніки України І.М. Астреліна. Саме вони підтримали ідею Л.І. Антропова щодо створення молодіжної групи вчених під орудою В.Чвірука, які займалися на ХТФ фундаментальними та прикладними дослідженнями у сфері електрохімії, зокрема сенсорних пристроїв.

Вимогливий характер, надзвичайне працелюбство і цілеспрямованість Ольги Володимирівни дозволили їй, працюючи у цій експериментальній групі, досягти доволі вагомих результатів. Саме на кафедрі ТЕХВ, де протягом довгого часу працювала О.В. Лінючева, започатковано і розвинуто новий науковий напрям – електрохімія твердотільних систем з протонними та матричними електролітами і каркасами каталітично активними газодифузійними електродами. Ці дослідження сприяли створенню уніфікованої серії газових сенсорів нового покоління, на перших етапах – для моніторингу повітряного середовища. Ці чутливі високотехнологічні прилади-сенсори за експлуатаційно-технічними показниками перевищують кращі зразки провідних зарубіжних виробників. На їх основі створено і впроваджено у різні галузі промисловості та комунального господарства портативні та стаціонарні багатоканальні газоаналітичні системи, у тому числі з сенсорними блоками для дистанційної діагностики стану повітря. За допомогою сенсорів можна визначити загазованість приміщень аміаком, скажімо, на птахофермах або у підземних галереях з вирощування їстівних грибів. Є попит на сенсори у м'ясо-молочній промисловості.

Про життя та мрію Ольги Лінючевої

стор. 6

Незамінні вони і під час дослідження різноманітних екологічних проблем транспортної інфраструктури міст. У підземних тунелях без визначення наявності, скажімо, CO чи NO_x також не обійтись. Сенсори для визначення та обеззаражування за допомогою Cl₂ та O₃ вірусів Covid-19 також стали перспективною розробкою вчених та інженерів ХТФ. Застосовуються ці невеличкі за габаритами пристрої також і для військових цілей.

Підготовка бакалаврів, магістрів, кандидатів і докторів наук з технічної електрохімії та хімічного аналізу матеріалів і розробка серії моделей згаданих сенсорів – це сьогоднішній день відомої вченої Ольги Лінючевої. В її активі – завідування кафедрою електрохімічного виробництва. А ще – 24 роки праці заступником декана ХТФ з наукової роботи (1999 – 2023 рр.). Лише на початку 2024-го вона передала кермо правління науковою діяльністю достойним молодим колегам по факультету. Проте справ у декана не поменшало.

Ольга Володимирівна не приховує, що має вимогливий характер. До себе і до колег. Скажете, через виховання? Не помилитесь. Донька директора столичного машинобудівного заводу і шкільної вчительки успішно закінчила школу з фізико-математичним ухилом. Батьки – Володимир Васильович та Ніна Павлівна – радо підтримували любов молодшої доньки до точних наук. І не тільки. Заняття в навчально-виробничому комбінаті (організація, що забезпечувала старшокласникам початкову професійну підготовку) сприяли у засвоєнні мистецтва технічного креслення. Приваблювала медицина, вбила її журналістика. Але вступила до КПІ. Й уже перші лекції в аудиторіях Хімічного корпусу переконали тоді ще Олю Копаницю: саме технічний виш – то вдалий вибір. Знання і навички, здобуті у середній школі, знадобилися. Байдужість до обраної справи під час вивчення десятків інститутських підручників, нескінченної череди лабораторних робіт – такого не було. Втоми, "вигорання" не почалося на жодному курсі. Навпаки. Надактивність, бажання брати участь у великій кількості наукових проєктів, сказати б, перепроцувати – то її звичка як відмінниці ще зі студентських часів. Тричі стала стипендіаткою Кабінету Міністрів України.

Можливо, тому її кредо як наукового керівника сьогодні – намагатися допомагати здібним студентам, талановитим молодим вченим визначитися з напрямом досліджень. А активна реакція, як кажуть хіміки, та корисний результат від наполегливої праці не забаряться. Адже педагогу потрібно усвідомлювати: молодість – це такий час, коли у деяких здобувачів освіти можливо виникнуть сумніви щодо подальшої кар'єри. Тут головне – стати добрим порадиником здібному студенту, надихнути на рутинну роботу в лабораторії заради успіху. За це й поважають студенти та викладачі. Ольга Володимирівна пригадала, як під час виборів декана факультету, що відбулися 2021 року, колектив майже одностайно підтримав саме її кандидатуру. За довіру вдячна колегам дотепер. Вважає, що у викладацько-дослідницького персоналу має бути відчуття безпеки і стабільності. Для неї немає дріб'язкових справ. Оновлення лабораторного устаткування, факультетської бібліотеки, службових, аудиторних, санітарно-технічних приміщень – на порядку денному декана. Це мотивує і до подальшої співпраці з однодумцями. А їх у О.В. Лінючевої багато. Відчуває підтримку. Бо працюють заради майбутнього ХТФ.

"Професія університетського викладача, – не забуває повторювати своїм колегам декан факультету, – одна з найбільш творчих і складних професій, в якій поєднано науку та мистецтво. Цей труд споріднений з працею письменника (приміром, творчість у підготовці матеріалу), режисера та постановника (створення замислу лекції, семінару і його реалізація), актора (в педагогічній діяльності інструментом є особистість викладача, який вміє зацікавити виконавською майстерністю), наставника, психолога та вченого".

... Подумки гортає сторінки життя. Викладання базових дисциплін тоді ще асистентці кафедри ТЕХВ О.В. Лінючевої довірили вже у молодому віці. Прислухалися до думки проф. Л. І. Антропова, який благословив на викладацьку роботу. З тієї пори лекторську кафедру та аудиторну дошку Ольга Володимирівна вважає "своїми". Читала лекції у Китаї,

Франції, США, Канаді, в університетах європейських країн. Адже Міжнародне електрохімічне товариство (понад 10 тис. вчених) діє в усьому цивілізованому світі. Її закордонні колеги знайомі з функціонуванням єдиного комплексу трьох наукових шкіл ХТФ світового рівня, що об'єднують дослідників-представників декількох поколінь учених факультету – школи з хімії та технологічного виробництва неорганічної продукції, водопідготовки та утилізації промислових відходів; школи з електрохімічних матеріалів і школи з композиційних матеріалів.

Ольга Володимирівна цікаво розповідає про аспірантів, які мають чималий стаж практичної роботи на виробництві. Така цілеспрямована молодь підкорює наполегливістю під час роботи над дисертацією. А дослідницький хист молодих вчених, що відчувається під час захисту їхніх робіт, приносить педагогам ширшу вітху.

Професорка Лінючева працює над створенням програм академічної мобільності, сертифікатних, з підвищення кваліфікації з метою відкриття нових можливостей під час створення науково-дослідницьких заходів. Отже, обрання її головою Комісії з наукової та інноваційної діяльності Вченої ради КПІ ім. Ігоря Сікорського було не випадковим. Її кандидатуру запропонував університетському загалові Вченої ради КПІ ім. Ігоря Сікорського академік НАН України М.Ю. Ільченко. Тепер їй доручено керувати процесом проведення експертної оцінки науково-дослідницьких робіт всього університету, брати участь в організації відповідних конкурсів, експертиз, у випуску підручників, посібників, монографій тощо.

А ще Ольга Володимирівна як педагог широко переймається нині проблемами викладання і навчання у режимі онлайн. Студенти засвоюють сучасну науку, її методи, проникають у глибини її основних проблем, у логіку і методологію її розвитку, входять у так звану лабораторію наукового мислення викладача, проте під час інтернетсеансів поступово втрачається надійний зв'язок "студент-викладач-лектор". Це бентежить професора О.В. Лінючеву, так само, як і слабка підготовка студентів-першокурсників. "Але існує методика навчання з метою покращення знань сьогоднішніх "трійочників", – зі щирою усмішкою запевняє Ольга Володимирівна.

Ми встигли поговорити і про особисте. Ольга Володимирівна вважає свої шлюб щасливим. Переконана, що родинний затишок складається з дрібниць. А до того ж обоє займається кулінарними справами. Пригадує: "Шлях до серця чоловіка лежить через його шлунок", – ця приказка була вигадана ще нашими прабабками. Проте до сьогодні є актуальною. Звісно, працювати над збереженням стосунків нелегко. Але Ольга Лінючева знає, як це робити.

Бесіду перервав дзвінок мобільного. Син Ольги Володимирівни запрошував на гостини: онучка бажає побачитися з бабусею і дідусям. Подобається Марійці слухати, як майстерно грає на музичному синтезаторі її бабуса. Виявляється, любов до музики в Ольги Володимирівни з дитинства. Відмінниця у школі Оля встигала навчатися за класом фортепіано у "музикалі". Цю пристрасть підтримували батьки. Вчителі музичної школи навіть радили вступати до Музичного училища ім. Глієра. Та кар'єра концертмейстера не приваблювала. Проте радість їй при на фортепіано заповнила її душу понад піввіку тому і не зникає до сьогодні.

"Безумовна любов до мелодії, яку грає музикант, наповнює душевний простір, розливається теплом по маленькій планеті Земля", – налаштує на новий етап розмови співбесідниця. Серед її улюблених – музика Едварда Грига до Ібсенівської драми "Пер Гюнт". Вона мріє, щоби гри на фортепіано навчалася й онучка Марійка. А ще серед хобі відомої вченої – кулінарія, в'язання спицями та гачком, і, до цього всього, – водіння автомобіля (має 24-літній стаж). "Чоловічий стиль водіння легковика", – так стверджують колеги, які мандрували Україною разом з нею за мирних часів...

Ольга Лінючева широко переймається долею студентів, які тепер воюють на фронті. У неї є мрія. Чи варто уточнювати яка? Нехай здійсниться!

Віктор Задворнов

АДРЕСИ УСПІХУ

Оксана Самчинська: знайти баланс між захистом національних інтересів та гарантуванням прав людини

Доктриною інформаційної безпеки України визначено: до національних інтересів України в інформаційній сфері належать життєво важливі інтереси особи, а також суспільства і держави. Тому захищеність від руйнівних агресивних інформаційно-психологічних впливів та деструктивної пропаганди є важливими інтересами держави.

Кожен із нас щоденно відчуває емоційні гойдалки. Суспільство хитає від твердої впевненості у своїх силах до відчаю та зневіри, і так знов і знов. Увесь досвід новітньої історії засвідчив: інформація може стати джерелом політичної та соціальної загрози. Простіше кажучи, ситуацію завжди треба оцінювати об'єктивно. А оцінивши, діяти для її покращення, виходячи з правових норм і законів.

Правові засади. Молоді науковці Київської політехніки долучилися до вивчення правових засад забезпечення інформаційної безпеки в суспільстві. Зокрема, аспірантка кафедри інформаційного, господарського та адміністративного права ФСП Оксана Самчинська досліджує правові основи захисту життєво важливих інтересів людини, суспільства та держави від негативного інформаційно-психологічного впливу. "Україна більше 10 років є об'єктом спеціальних інформаційно-психологічних операцій країни-агресора, – говорить вона, – тому формування ефективної системи протидії та запобігання дезінформації є одним з пріоритетних напрямів діяльності нашої держави".

Загалом, завдання не просте. Складність вирішення цієї проблеми зумовлена тим, що боротьба з деструктивними інформаційними впливами не повинна порушувати конституційні права та свободи громадян, зокрема право на свободу слова та вільне вираження поглядів. "Це лише підкреслює важливість розроблення відповідного адміністративно-правового забезпечення, за якого буде дотримуватися баланс між захистом національних інтересів та безпеки й гарантуванням основоположних прав людини і громадянина", – додає дослідниця.

Шляху КПІ. До Київської політехніки О.Самчинська прийшла 10 років тому. Це була закоханість з першого погляду, з першої зустрічі – відчуття "своєї" атмосфери та вир емоцій. "Я чітко зрозуміла, що хочу навчатися саме тут і лише тут", – згадує аспірантка. У 2019 році вона здобула кваліфікацію магістра права. А з 2020-го продовжила свою діяльність у КПІ ім. Ігоря Сікорського як викладач. "Ще з першого курсу я відчувала інтерес до детального вивчення теоретичних засад юриспруденції, – розповідає Оксана Андріївна, – тому брала активну участь у різних наукових та науково-практичних конференціях, де представляла свої напрацювання щодо актуальних правових питань".

Отож її магістерська дисертація стосувалася правового захисту громадян України від інформаційно-психологічного впливу в сучасних умовах. Усвідомивши актуальність і затребуваність досліджень за цією тематикою, вирішила продовжити науковий пошук. У 2021 році вона вступила до аспірантури і під керівництвом доктора юридичних наук, завідувачки кафедри інформаційного, господарського та адміністративного права Світлани Бевз працює над дисертацією на тему "Адміністративно-правове забезпечення запобігання негативним наслідкам інформаційного

впливу". Понад те, сфера її наукових інтересів охоплює й питання захисту персональних даних та правового регулювання реклами й PR.

Здобутки. Нині результати досліджень молодшої вченої оприлюднені у майже 20 наукових публікаціях, 5 з яких вийшли друком у фахових виданнях України категорії "Б".

Звісно, викладацька та наукова діяльність потребують багато часу, та дослідниця продовжує навчатися, підвищує свою кваліфікацію, бере участь у різноманітних науково-освітніх заходах. Приміром, у 2022 р. закінчила курс у сфері європейських студій "Sustainable language education and media: bridging the gap between EU-Ukraine", який викладався у межах грантової програми Європейської комісії "Еразмус+". Згодом за

результатами конкурсного відбору взяла участь в освітньому таборі "Академія приватності", організованому ГО "Privacy HUB", і в II Всеукраїнському конкурсі наукових робіт здобувачів вищої освіти та молодих вчених "Бізнес і права людини в Україні: проблеми та рішення під час війни й повоєнного відновлення", підготувавши роботу на тему "Захист персональних даних як одна з передумов ефективного повоєнного відновлення". За рішенням Організаційного комітету і Конкурсної комісії була нагороджена заохочувальною відзнакою за успішну наукову роботу та грамотою за успішний науковий пошук.

На додачу, восени 2023 року пройшла дистанційне стажування в Інформаційній службі Організації Об'єднаних Націй у Відні в межах Програми Shadowing Programme. Минулий рік також увінчався призначенням академічної стипендії КМ України.

Задля майбутнього. "Під час проведення занять ставлю перед собою завдання не просто донести до студентів теоретичні знання, а сформувати практичні навички їхнього застосування, навички критичного мислення та самостійного дослідження, – ділиться науковицею. – Крім цього, для залучення здобувачів вищої освіти до пошуку науково-обґрунтованих шляхів вирішення правових проблем забезпечення життєдіяльності та розвитку суспільства в умовах цифрових трансформацій, разом із колегою здійснюю керівництво студентським гуртком наукового спрямування "Право в епоху цифровізації". Під час засідань студенти усіх спеціальностей мають нагоду поглиблено обговорити питання реалізації інформаційних прав людини, національної політики у сфері забезпечення інформаційної безпеки та дослідити такі феномени, як "дезінформація", "деструктивна пропаганда" та "маніпуляція".

Широко вірю у твердження, що студент – це не посудина, яку треба заповнити знаннями, а смолоскип, який потрібно запалити. Тому в майбутньому сподівають залучити та надихнути на участь у науковій діяльності ще більше студентів".

Надія Ліберт

Оксана Самчинська

Ексклюзивний подарунок

Відділ рідкісних та цінних документів НТБ ім. Г.Денисенка поповнився ексклюзивним подарунком – дивовижно гарним вишитим рушником від поважного друга бібліотеки, який побажав залишитися інкогніто для широкого загалу.

Рушник створено на замовлення. Він має назву "Холодний яр" та виконаний на домотканому полотні, виготовленому вручну понад століття тому. І хоч гаптований не золотом-сріблом, але бордово-червоні барви та рельєфне тамбурне шиття поєднані так вдало, що візерунок аж міниться та переливається на світлі, розкриваючи свою символіку й додаючи цілісності усій композиції.

Відомо, що вишиваний рушник – духовний символ українського народу. Прадавня система знакових комбінацій в орнаменті – це не лише аграрно-обрядова символіка наших предків, але й давня космічна грамота. Червоно-біла кольорова гамма має психологічне значення найвищого піднесення, урочистості, оптимізму.

"Рушник "Холодний Яр" витримано в традиціях класичних рушників Холодноярщини XIX – початку XX століття, які вишивали черниці Мотронинського монастиря. Первообразом Древа роду, характерного для таких рушників, є мотиви розпису Трапезної церкви Києво-Печерської лаври, – розповіли фахівці. – У візерунках присутня символічна модель Світобудови та ціла низка благословляючих символів: планетарне Древо життя – втілення ідеї возвеличення життя на землі, богиня – Берегиня, культ роду, солярні знаки тощо. Усе це, помножене на живу енергію рук Майстра, як і колись, працює на добро". Рушник прикрасить будь-який простір, адже має розміри 350 x 47 см.

Виготовленням таких виробів займається творча майстерня заслуженої художниці України Олександри Теліженко з Черкащини. Тут понад 20 років створюють мистецькі вироби, оздоблені ручною та машинною вишивкою, які демонструють глибинну українську традицію, втілену в сучасних творах. "Майстрині оберігають народну мудрість і творять новітнє мистецтво незалежної України. Продукція ексклюзивна та малосерійна, виконана на основі авторських ескізів, тож є унікальною", – кажуть вдячні замовники.

"У рушникові – як і в пісні чи слові – закладено душу народу, скарбниці якого безмежні", – говорить Людмила Миколаївна Гунько, завідувачка відділу рідкісних і цінних документів Науково-технічної бібліотеки КПІ, та запрошує помилуватися живим оберогом.

Надія Ліберт

Італієць у КПІ

Запрошувати іноземних умільців до України – традиція давня. Зокрема, найвідомішими італійськими митцями у Києві стали флорентієць Франческо Бартоломео Растреллі у XVIII ст. (Андріївська церква, Маріїнський палац) та римлянин Вінченцо Беретті із сином у XIX ст. (червоний і жовтий корпуси університету, Інститут шляхетних дівчат, анатомічний театр, Володимирський собор). Не оминули вихідці з Апеннін і КПІ.

Зазвичай кажемо, що важко уявити Київ без творинь Владислава Городецького, і це правда. Та не всі знають, що ліплення на всіх будівлях В.Городецького виконав скульптор Еліо Салія. Скажіть, можна уявити Будинок з химерами без скульптур – тварин, чудовиськ, nereid? Значить, і без

Еліо Салія Київ був би зовсім іншим. До речі, відзначився мистець і при будівництві Київського політехнічного інституту.

Походження. Еліо Салія, таким спочатку було прізвище італійця. Народився в Мілані, у дворянській родині в 1864 році, мав трьох братів – Паоло, Еудженіо та Енеа. Цікаво, що Еліо став скульптором, два його брати – художниками, а молодший – Енеа – вчителем фехтування. Наприкінці XIX ст. Еліо Салія приїздить до Петербурга, де два роки працює над убранством палацу на набережній Мойки. І тут дізнається, що в Києві оголошено конкурс на оздоблення Миського музею старожитностей (нині – Національний художній музей). Завзятий житель півдня, надихнувшись численними творіннями, які бачив на батьківщині, переніс натхнення у свій проєкт і виграв конкурс. Отож разом із братами переїздить до Києва. Варто зазначити, що не лише Києву пощастило з митцем, пощастило й Еліо майстерно втілити задумані композиції, які прославили його і якими захоплюємося понад століття.

Перетворення. З якоїсь причини у Києві скульптор змінив прізвище на Салія. Жартівники серйозно стверджують, "щоб не асоціюватися з українським салом". Але дослідники іншої думки. По-перше, говорять вони, прізвище італійця – Салія, перекладається як зала. По-друге, зміна написання прізвища кирилицею найменше пов'язана із "салом".

Найімовірніше, що від транслітерації (принцип/метод, коли букви іншої мови відповідає буква кирилиці) перейшли до орфоєпії (тобто буквами кирилиці передали, як прізвище звучить по-італійськи). А італійською, де "L" – м'який звук, звучить "салья". Що стосується наголосу – перший чи другий склад, – припускають вплив французької, більш поширеної на той час, ніж італійська.

Київський період. Уже на початку 1900-х центральний шестиколонний портик Музею старожитностей увінчала скульптурна композиція "Торжество мистецтва", на даху будівлі зачалися міфічні грифони, а монументальні сходи осіддали скульптури левів, виконані Еліо Салія. Звісно, з ним бажали співпрацювати, адже на той час у місті розгорнулося масштабне будівництво.

Творчий тандем українського архітектора Владислава Городецького та італійського скульптора Е. Салія тривав майже півтора десятиліття. Скульптор оздоблював найвідоміші споруди В.Городецького: караїмську кенасу, Будинок з химерами, костел Святого Миколая. Причому саме Еліо Салія вперше почав використовувати виливки не з алебастру, який був не дуже надійним, а з цементу. Після нього всі скульптори почали застосовувати саме таку технологію.

З публікацій того часу: "Брати Салія не тільки виправдали довіря архітектора, але внесли зовсім нові методи у відливання ліпних прикрас і скульптури. До того часу ліпні прикраси в архітектурі відливали з алебастру, матеріалу дуже нетривкого, особливо в зовнішньому ліпленні. Салія почали застосовувати так звану набивку з цементу. Цей спосіб полягає в тому, що в форму не наливається алебастр, як робилося раніш, а забивається напівсухий замішаний цемент. Після висихання форма знімається, і лишається цементна скульптура. До них цей спосіб у Росії не використовували. Але Салія, крім знання техніки, виявили ще чудесні здібності

скульпторів. За 10-15 років вони збагатили Київ ще низкою високохудожніх будинків".

Окрім В.Городецького, Еліо Салія співпрацював і з іншими архітекторами. Так, у 1899-1900 роках він оздоблював фасад та інтер'єр фойє і глядацької зали оперного театру (архітектор – Віктор Шретер), у 1902-1905 роках – фасад та інтер'єри Київської контори Державного банку, а нині Національного банку України (архітектори – Олександр Кобелев й Олександр Вербицький), у 1903-1911 роках – костел Воздвиження Святого Хреста у Фастові (архітектори – Владислав Домбровський і Федір Троулянський).

І певна річ, залишив слід у Київській політехніці. Читаємо "Звід пам'яток історії та культури України, 1999 р.": "Усі ліпні роботи в головному корпусі КПІ виконав скульптор Еліо Салія, тимчасова майстерня якого мстилася в цьому ж корпусі. Він також зробив поруччя та балюстради зі штучного каменю для парадних сходів (за кресленням О. Кобелева), мармурові підвіконня й мозаїчні підлоги в актовій залі та вестибюлі" (т. 2, с. 949). Додамо, що скульптурна майстерня Еліо Салія виконала й вісім гіпсових погрудь-барельєфів великих фізиків у Великій фізичній аудиторії. Щоправда, Другою світовою війною вони не пережили, тому нині на їхньому місці встановлено копії.

Еліо Салія володів власною художньо-скульптурною і декоративно-будівельною майстернею в Києві, мешкав на вулиці Інститутській, 34 (нині 14) та вулиці Єлизаветинській (Пилипа Орлика), 8. Але з початком Першої світової війни у 1914 році повернувся до Італії. Там його знали не тільки як скульптора, але і як художника й ілюстратора книжок.

Між іншим, не збереглося жодного портретного зображення скульптора. Та він залишив Києву два автографи: один – на будівлі Національного банку, інший – "E. Sala 1902" можна побачити на вуличній скульптурній композиції "Двобій орла з пантерою" біля Банкової, 10.

Цього року виповнюється 160 років від дня народження митця. Тож згадаймо його добрим словом та помилуємося красою, яку він щедро подарував нашому місту.

Надія Ліберт

